

ແຜນພັດທະນາກະສິກຳຊຸມຊົນ (CADP)

ວິທີການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດກິດຈະກຳຮ່ວມກັບຊາວກະສິກອນ

ສາລະບານ

I. ສະພາບລວມ.....	5
II. ຂັ້ນຕອນດໍາເນີນສ້າງແຜນພັດທະນາກະສິກໍາຂອງຊຸມຊົນ.....	6
ມື້ທີ 1: ເປີດປະຊຸມບ້ານ (ໃຫ້ປະຊາຊົນເຂົ້າຮ່ວມໝົດທຸກຄົນ).....	6
ມື້ທີ 2: ເກັບກໍາຂໍ້ມູນ.....	7
ມື້ທີ 3-4: ການວາງແຜນກິດຈະກຳຮ່ວມກັບຄະນະຄຸ້ມຄອງທີ່ດິນບ້ານ.....	11
ມື້ທີ 4: ສະຫຼຸບປະຊຸມບ້ານ (ໃຫ້ປະຊາຊົນເຂົ້າຮ່ວມໝົດທຸກຄົນ).....	14
III. ຂັ້ນຕອນການຕິດຕາມ ແລະ ປະເມີນຜົນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ.....	16
ເອກະສານອ້າງອີງ.....	18
ເອກະສານຕິຣັດ:.....	18

I. ສະພາບລວມ

ລັດທະບານໄດ້ກຳນົດເອົາ ຍຸດທະສາດການພັດທະນາເສດຖະກິດຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງຕາມທິດທີ່ມີຄຸນນະພາບ, ສົມດຸນ, ຍືນຍົງ ແລະ ສີຂຽວ ທີ່ນອນໃນແຜນຍຸດທະສາດລະດັບຊາດຂອງການພັດທະນາເສດຖະກິດ-ສັງຄົມໄລຍະ 10 ປີ 2016-2025 ໂດຍເນັ້ນວຽກງານຈຸດສຸມທີ່ເປັນຕົ້ນແມ່ນສຸມໃສ່ການພັດທະນາຊຸມນະບົດຮອບດ້ານ ແລະ ສ້າງກົນໄກເຮັດໃຫ້ປະຊາຊົນມີສ່ວນຮ່ວມຢ່າງທົ່ວເຖິງໃນການພັດທະນາ ເພື່ອຮັບປະກັນຜົນປະໂຫຍດຂອງການຂະຫຍາຍຕົວຂອງເສດຖະກິດເຂົ້າສູ່ປະຊາຊົນຢ່າງທົ່ວເຖິງ (ລັດທະບານ, 2016) ແລະ ເພື່ອໃຫ້ບັນລຸເປົ້າໝາຍຂອງລັດທະບານມາດຕະຖານພັນທຸກ ແລະ ມາດຕະຖານພັດທະນາສະບັບເລກທີ 348/ລປເປົ້າໝາຍເພື່ອແກ້ໄຂຄວາມທຸກຍາກ, ແນ່ໃສ່ສ້າງຄອບຄົວ, ບ້ານພັດທະນາ ແລະ ສ້າງບ້ານໃຫຍ່ໃຫ້ກາຍເປັນຕົວເມືອງຊຸມນະບົດ ແລະ ເມືອງເຂັ້ມແຂງຮອບດ້ານໃຫ້ສອດຄ້ອງກັບສະພາບຄວາມເປັນຈິງໃນແຕ່ລະໄລຍະ (ລັດທະບານ, 2017) ຜ່ານມາການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດແຜນພັດທະນາຊຸມຊົນຈາກຫຼາຍພາກສ່ວນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ແຕ່ຍັງຈະຕ້ອງຮັບການບັບປຸງໃຫ້ມີຄວາມແທດເໝາະສົມກັບທັງຖິ່ນ. ສະນັ້ນແລ້ວປຶ້ມຄູ່ມື ຫຼື ເຄື່ອງມືການໃນການສ້າງແຜນພັດທະນາກະສິກຳຂອງຊຸມຊົນຈຶ່ງໄດ້ຮັບການພັດທະນາຂຶ້ນເພື່ອໃຫ້ມີການນຳໃຊ້ຢ່າງແທດເໝາະກັບຊຸມຊົນ ໂດຍກົມຄຸ້ມຄອງ ແລະ ພັດທະນາທີ່ດິນກະສິກຳ (DALaM) ແລະ ອົງການຄົ້ນຄວ້າເພື່ອການພັດທະນາ CIRAD (www.cirad.fr) ພາຍໃຕ້ໂຄງການລະບົບກະສິກຳທີ່ບັບຕົວຕາມການປ່ຽນແປງຂອງພ້າອາກາດແລະເປັນມິດກັບສິ່ງແວດລ້ອມ (EFICAS or www.eficas-laos.net) ຮ່ວມກັບອົງການບົກຄອງທ້ອງຖິ່ນເປັນຕົ້ນແມ່ນ ພະແນກກະສິກຳແລະປ່າໄມ້ແຂວງ, ຫ້ອງການກະສິກຳ ແລະ ປ່າໄມ້ເມືອງ ໂດຍຜ່ານການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດຄົວຈິງໃນບ້ານເປົ້າໝາຍ 18 ບ້ານ, ໃນ 6 ເມືອງ, 3 ແຂວງ ພາກເໜືອຂອງລາວ (ຫຼວງພະບາງ, ຜົ້ງສາລີ, ຫົວພັນ) ໃນຊ່ວງລະຫວ່າງ ປີ 2015-2019.

ການສ້າງແຜນພັດທະນາກະສິກຳຂອງຊຸມຊົນນີ້ແມ່ນພວກເຮົາໄດ້ສ້າງຂຶ້ນບົນພື້ນຖານການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງປະຊາຊົນໃນທ້ອງຖິ່ນເພື່ອພັດທະນາຂີດຄວາມສາມາດໃນການສ້າງເງື່ອນໄຂການຜະລິດກະສິກຳຕິດພັນກັບການນຳໃຊ້ພື້ນເຊິ່ງບາງພາກສ່ວນຂອງແຜນພັດທະນາກະສິກຳນີ້ແມ່ນກວມເອົາບາງຂັ້ນຕອນຂອງການວາງແຜນນຳໃຊ້ທີ່ດິນແບບມີສ່ວນຮ່ວມເຊິ່ງເຮົາສາມາດດັດປັບໃຫ້ແທດເໝາະຕາມສະພາບຄວາມເປັນຈິງ, ໂດຍຈຸດປະສົງຫຼັກຂອງຄູ່ມືນີ້ແມ່ນເພື່ອສ້າງຄວາມອາດສາມາດໃຫ້ກັບທີມງານຂັ້ນທ້ອງຖິ່ນ, ຄູ່ຮ່ວມງານສາມາດນຳໄປຈັດຕັ້ງປະຕິບັດໃນເຂດເປົ້າໝາຍອື່ນໆ ເພື່ອວາງແຜນພັດທະນາວຽກງານກະສິກຳບົນພື້ນຖານການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງທ້ອງຖິ່ນໃຫ້ມີຄວາມແທດເໝາະ ແລະ ມີຄວາມຍືນຍົງ (EFICAS project, 2015).

II. ຂັ້ນຕອນດຳເນີນສ້າງແຜນພັດທະນາກະສິກຳຂອງຊຸມຊົນ.

ຂັ້ນຕອນການດຳເນີນການສ້າງແຜນພັດທະນາກະສິກຳນັ້ນພວກເຮົາຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ມີການສັງລວມສະພາບໂດຍລວມ,ບັນຫາ,ສິ່ງທ້າທາຍຕ່າງໆທີ່ເກີດຂຶ້ນຢູ່ໃນພື້ນທີ່ຂອງຊຸມຊົນດັ່ງກ່າວເພື່ອທີ່ສະສາມາດເຂົ້າໃຈເຖິງສະພາບໂດຍລວມເພື່ອທີ່ຈະສາມາດສ້າງແຜນໃຫ້ມີຄວາມແທດເໝາະ ເຊິ່ງພວກເຮົາຈະດຳເນີນການຕາມຂັ້ນຕອນໂດຍໃຊ້ເວລາປະມານ 3-4 ວັນດັ່ງລຸ່ມນີ້:

ມື້ທີ່ 1: ເປີດປະຊຸມບ້ານ (ໃຫ້ປະຊາຊົນເຂົ້າຮ່ວມໝົດທຸກຄົນ)

- ສະເໜີຈຸດປະສົງຂອງທີມງານ: ເພື່ອໃຫ້ທາງຊາວບ້ານໄດ້ຮັບຮູ້ເຂົ້າໃຈຈຸດປະສົງຂອງທີມງານທີ່ລົງມາເຮັດວຽກຮ່ວມກັບຊາວບ້ານທີ່ມາຈາກພາກສ່ວນຕ່າງໆທີ່ມີສ່ວນຮ່ວມໃນການພັດທະນາ ແລະ ບັນດາກອບວຽກ, ໜັງສືມອບໝາຍຈາກການຈັດຕັ້ງທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ.
- ສະເໜີຈຸດປະສົງຂອງການປະຊຸມ ແລະ ການມີສ່ວນຮ່ວມຂະບວນການຂອງປະຊາຊົນ: ເພື່ອໃຫ້ຊາວບ້ານໄດ້ເຂົ້າໃຈເຖິງຈຸດປະສົງຫຼັກຂອງວຽກງານ ແລະ ຂັ້ນຕອນ ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ເຊິ່ງຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ອະທິບາຍຈະແຈ້ງເພື່ອໃຫ້ຊາວບ້ານມີສ່ວນຮ່ວມໃນຂອງການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດວຽກໃຫ້ໄດ້ຢ່າງເຕັມທີ່ໃນກໍລິນີນີ້ແມ່ນ ຄວນຕ້ອງໄດ້ມີການເຮັດແຜນໃນການເຮັດວຽກຂອງທີມຮ່ວມກັບຄະນະບ້ານ ແລະ ປະຊາຊົນໃນແຕ່ລະມື້ວ່າມີຫຍັງແດ່ ແລະ ມີການປະຊຸມມື້ໃດ,ໄປພື້ນທີ່ມື້ໃດ ແລະ ມີໃຜຮ່ວມນຳເປັນຕົ້ນ.
- ສະເໜີສະມາຊິກຄະນະຄຸ້ມຄອງທີ່ດິນບ້ານ: ໃນກໍລະນີທີ່ບ້ານຍັງບໍ່ທັນໄດ້ມີການແຕ່ງຕັ້ງ ຫຼື ຄັດເລືອກຄະນະຄຸ້ມຄອງທີ່ດິນຂັ້ນບ້ານແມ່ນຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ມີການສະເໜີໃຫ້ມີການຄັດເລືອກ ແລະ ແຕ່ງຕັ້ງຈາກຂັ້ນແມ່ືອງເພື່ອດຳເນີນການເຄື່ອນໄຫວຕາມພາລະບົບບາດຂອງວຽກງານຄຸ້ມຄອງນຳໃຊ້ທີ່ດິນກະສິກຳ ແລະ ປ່າໄມ້ບ້ານຈຳນວນປະມານ 9-12 ທ່ານ.

ມື້ທີ 2: ເກັບກຳຂໍ້ມູນ

- ເກັບກຳຂໍ້ມູນທາງດ້ານເສດຖະກິດ-ສັງຄົມແຕ່ລະຄົວເຮືອນ (ເກັບກຳຂໍ້ມູນແບບໄວ RRA): ຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບເສດຖະກິດ-ສັງຄົມຂອງບ້ານທີ່ຈະຕ້ອງເອົາມາວິເຄາະບັດໄຈຕ່າງໆເພື່ອເປັນເງື່ອນໄຂໃນການກຳນົດແຜນໃນອານາຄົດນັ້ນ ຕ້ອງໄດ້ສຳພາດລະດັບຄົວເຮືອນແຕ່ລະຄົວເຮືອນ ຄື: ຈຳນວນປະຊາກອນໃນຄອບຄົວ, ເກນອາຍຸ, ການສຶກສາ, ການປູກຝັງ-ລ້ຽງສັດ, ສະພາບທີ່ຢູ່ອາໄສ, ສິ່ງອຳນວຍຄວາມສະດວກ, ລາຍຮັບບັນເທີນ ແລະ ການນຳໃຊ້ຂໍ້ມູນຕ່າງໆນັ້ນດັ່ງລຸ່ມນີ້:

ຕາຕະລາງ 1 : ຄຳຖາມ ແລະ ການນຳໃຊ້ໃນການເກັບກຳຂໍ້ມູນເສດຖະກິດ-ສັງຄົມ

ຫົວຂໍ້	ການນຳໃຊ້
ຖານະຄອບຄົນຕຳແໜ່ງພາຍໃນບ້ານ ຊົນເຜົ່າ	ຂໍ້ມູນເຫຼົ່ານີ້ແມ່ນໃຊ້ເພື່ອກວດສອບລາຍລະອຽດຂອງສະມາຊິກຄອບຄົວຈຳນວນແຕ່ລະຄົນ
ລາຍລະອຽດຂອງຄອບຄົວເຊັ່ນ: ຈຳນວນຄົນທັງໝົດ (ຍິງ), ຈຳນວນຜູ້ເຖົ້າ, ຈຳນວນເດັກນ້ອຍຈຳນວນແຮງງານຕົ້ນຕໍ ແລະ ແຮງງານສຳຮອງ	ຂໍ້ມູນນຳໃຊ້ເພື່ອຈັດແບ່ງປະເພດຄົວເຮືອນໂດຍອີງໃສ່ອາຊີບຫຼັກຂອງເຂົາເຈົ້າເຊັ່ນ: ເຮັດໄຮ່, ລ້ຽງສັດ, ປູກໄມ້ຍືນຕົ້ນ ແລະ ກິດຈະກຳອື່ນໆນອກຈາກການຜະລິດກະສິກຳ
ຈຳນວນຕອນໄຮທີ່ມີລວມທັງໝົດໄຮ່ເລົ່າ ແລະ ສະຖານທີ່ອື່ນໆ ຈຳນວນສັດລ້ຽງ ຂໍ້ມູນການເກັບເຄື່ອງປ່າ ຂອງດົງ(ຄປດ)	ຂໍ້ມູນໃຊ້ເພື່ອຄິດໄລ່ລາຍຮັບ, ຄວາມຕ້ອງການດ້ານແຮງງານ ແລະ ອື່ນໆ ໃນວຽກງານວດຮ
ກິດຈະກຳອື່ນນອກຈາກການຜະລິດກະສິກຳຂໍ້ມູນກຳມະສິດ ຄອບຄອງອຸປະກອນຕ່າງໆເຊັ່ນ : ໃດບັນໄຟຟ້າ , ທໍລະທັດ, ລົດຈັກ ແລະ ອື່ນໆ ໄລຍະການຂາດເຂົ້າກິນ	ຂໍ້ມູນໃຊ້ເພື່ອ ປະເມີນຄວາມທຸກຍາກ ແລະ ອັດຕາການຂາດເຂົ້າກິນ

- ເກັບກຳຂໍ້ມູນແບບມີສ່ວນຮ່ວມເປັນກຸ່ມ: ການສົນທະນາເປັນກຸ່ມນີ້ແມ່ນເລືອກເອົາປະຊາຊົນບາງຈຳນວນທີ່ເປັນຕົວແທນໃຫ້ເກັບວຽກງານດັ່ງກ່າວ ຫຼື ກຸ່ມຄົນທີ່ຮູ້ສະພາບຂໍ້ມູນທາງດ້ານນັ້ນທີ່ຈະເຂົ້າຮ່ວມໃນການສົນທະນາກັນເຊິ່ງອາດຈະແບ່ງເປັນກຸ່ມລະປະມານ 7-12 ຄົນເປັນຢ່າງໜ້ອຍຂຶ້ນກັບຫົວຂໍ້ທີ່ສົນທະນານັ້ນ.
 - ວິເຄາະ,ຈັດລຽງລຳດັບບັນຫາລະຫວ່າງກຸ່ມ ຍິງ ແລະ ຊາຍ: ຂັ້ນຕອນນີ້ແມ່ນພວກເຮົາຈະແຍກລະຫວ່າງກຸ່ມຍິງ ແລະ ຊາຍ ເພື່ອທີ່ຈະເຂົ້າໃຈບັນຫາແນວຄິດທີ່ແຕກຕ່າງກັນແລ້ວນຳມາຈັດລຽງລຳດັບຄວາມສຳຄັນຂອງບັນຫາ ແລະ ສາເຫດຂອງບັນຫາ ແລະ ແນວທາງໃນການແກ້ໄຂຂອງເຂົາເຈົ້າ.
 - ເກັບກຳຂໍ້ມູນຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ: ໄມ້, ສັດປ່າ ແລະ ເຄື່ອງປ່າຂອງດົງທີ່ເປັນແຫລ່ງລາຍຮັບ ແລະ ແຫລ່ງອາຫານທີ່ສຳຄັນຂອງຊາວບ້ານກ່ຽງກັບສະພາບການນຳໃຊ້, ການປ່ຽນແປງ, ບັນຫາຕ່າງໆທີ່ມີຜົນກະທົບຕໍ່ກັບການຄຸ້ມຄອງແຫຼ່ງຊັບພະຍາກອນ.
 - ແນວໂນ້ມຂອງປະຊາກອນ: ແມ່ນການສົນທະນາເຖິງແນວໂນ້ມການປ່ຽນແປງຂອງປະຊາກອນໃນບ້ານໃນໄລຍະຜ່ານມາ(3,5,7,10 ປີ ຜ່ານມາ

ແລະ ຄວາມເປັນໄປໄດ້ໃນອານາຄົດ) ເຊິ່ງອາດເກີດການປ່ຽນແປງໃນບາງ ເຂດທີ່ມາຈາກຫຼາຍປັດໄຈທີ່ແຕກຕ່າງກັນເປັນຕົ້ນແມ່ນການຫຼັງໄຫຼ ໄປຢູ່ຕົວເມືອງ, ຜົນກະທົບຈາກທຳມະຊາດ ແລະ ອື່ນໆ.

- ລະບົບການນຳໃຊ້ດິນ: ແມ່ນຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ເຂົ້າໃຈລະບົບການນຳໃຊ້ທີ່ດິນ ຄື: ດິນປູກຝັງ, ລ້ຽງສັດ, ປ່າໄມ້ ເພື່ອທີ່ຈະເຂົ້າໃຈສະພາບໂດຍລວມເປັນ ຕົ້ນແມ່ນການປ່ຽນແປງ, ການນຳໃຊ້ທີ່ດິນຂອງຊາວບ້ານເຂົ້າໃນການ ຜະລິດໃນແຕ່ລະເຂດ, ລວມເຖິງບັນຫາປະກົດການຕ່າງໆທີ່ເກີດຂຶ້ນໃນ ການນຳໃຊ້ທີ່ດິນເຂົາເຈົ້າ ຄື: ດິນພ້າອາກາດ, ການນຳໃຊ້, ການຖືຄອງ ແລະ ອື່ນໆ.
- ລະບົບການນຳໃຊ້ດິນ: ແມ່ນຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ເຂົ້າໃຈລະບົບການນຳໃຊ້ທີ່ ດິນຄື: ດິນປູກຝັງ, ລ້ຽງສັດ, ປ່າໄມ້ ເພື່ອທີ່ຈະເຂົ້າໃຈສະພາບໂດຍລວມ ເປັນຕົ້ນແມ່ນການປ່ຽນແປງ, ການນຳໃຊ້ທີ່ດິນຂອງຊາວບ້ານເຂົ້າໃນການ ຜະລິດໃນແຕ່ລະເຂດ, ລວມເຖິງບັນຫາປະກົດການຕ່າງໆທີ່ເກີດຂຶ້ນໃນ ການນຳໃຊ້ທີ່ດິນເຂົາເຈົ້າ ຄື: ດິນພ້າອາກາດ, ການນຳໃຊ້, ການຖືຄອງ ແລະ ອື່ນໆ.

- ການຈັດການທີ່ດິນ ແລະ ລະບຽບໃນການຄຸ້ມຄອງ (ແຜນທີ່3D, ແຜນທີ່): ຂະບວນການເຮັດແຜນທີ່ສາມມິຕິແມ່ນໄດ້ຫຼື ແຜນການຈະແນກການນຳໃຊ້ທີ່ດິນ ແມ່ນການຈຳລອງພື້ນທີ່ຕົວຈິງຂອງຊຸມຊົນນັ້ນທີ່ຈະຊ່ວຍໃຫ້ທີມງານ ແລະ ປະຊາຊົນສາມາດທີ່ຈະເຂົ້າໃຈງ່າຍຂຶ້ນໃນການຈຳລອງຂະບວນການນຳໃຊ້ ແລະ ແຜນການນຳໃຊ້ທີ່ດິນຂອງປະຊາຊົນພາຍໃນບ້ານ, ຫຼັງຈາກທີ່ໄດ້ມີການວາງແຜນການນຳໃຊ້ແລ້ວຈຶ່ງຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ມີການກຳນົດລະບຽບໃນການຄຸ້ມຄອງນຳໃຊ້ໃຫ້ແທດເໝາະຈາມແຕ່ລະປະເພດຂອງການນຳໃຊ້ທີ່ດິນ.

<p>(2) ບໍລິເວນ/2</p> <p>1 ບໍລິເວນ 1</p> <p>2 ບໍລິເວນ 2</p> <p>3 ບໍລິເວນ 3</p> <p>4 ບໍລິເວນ 4</p> <p>5 ບໍລິເວນ 5</p> <p>6 ບໍລິເວນ 6</p> <p>7 ບໍລິເວນ 7</p> <p>8 ບໍລິເວນ 8</p>	<p>ບໍລິເວນ 1</p> <p>ບໍລິເວນ 2</p> <p>ບໍລິເວນ 3</p> <p>ບໍລິເວນ 4</p> <p>ບໍລິເວນ 5</p> <p>ບໍລິເວນ 6</p> <p>ບໍລິເວນ 7</p> <p>ບໍລິເວນ 8</p>	<p>ບໍລິເວນ 1</p> <p>ບໍລິເວນ 2</p> <p>ບໍລິເວນ 3</p> <p>ບໍລິເວນ 4</p> <p>ບໍລິເວນ 5</p> <p>ບໍລິເວນ 6</p> <p>ບໍລິເວນ 7</p> <p>ບໍລິເວນ 8</p>	<p>4 4</p> <p>5 5</p> <p>3 3</p> <p>2 2</p>	<p>ບໍລິເວນ 1</p> <p>ບໍລິເວນ 2</p> <p>ບໍລິເວນ 3</p> <p>ບໍລິເວນ 4</p> <p>ບໍລິເວນ 5</p> <p>ບໍລິເວນ 6</p> <p>ບໍລິເວນ 7</p> <p>ບໍລິເວນ 8</p>	<p>ບໍລິເວນ 1</p> <p>ບໍລິເວນ 2</p> <p>ບໍລິເວນ 3</p> <p>ບໍລິເວນ 4</p> <p>ບໍລິເວນ 5</p> <p>ບໍລິເວນ 6</p> <p>ບໍລິເວນ 7</p> <p>ບໍລິເວນ 8</p>
--	---	---	---	---	---

ມື້ທີ 3-4: ການວາງແຜນກິດຈະກຳຮ່ວມກັບຄະນະຄຸ້ມຄອງທີ່ດິນບ້ານ

- ນຳສະເໜີປຶກສາຫາລືແນວທາງການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດກະຈະກຳກິດຈະກຳ ແລະ ຄັດເລືອກຜູ້ສະໝັກເຮັດກິດຈະກຳ: ພາຍຫຼັງມີການເກັບກຳຂໍ້ມູນ ແລະ ວິເຄາະຂໍ້ມູນບັດໄຈຕ່າງໆແລ້ວທາງທີມງານ ແລະ ຄະນະຄຸ້ມຄອງທີ່ດິນບ້ານ ປະເມີນຄວາມເປັນໄປໄດ້ໃນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດພັດທະນາວຽກງານກະສິກຳ ໂດຍຄົ້ນຄວ້າຫົວຂໍ້ ແລະ ກິດຈະກຳທີ່ເປັນໄປໄດ້ໃນສະພາບແວດລ້ອມຂອງທ້ອງຖິ່ນ ຫຼື ບັນດາໜ້າວຽກທີ່ເປັນບຸລະມະສິດສະເໜີໃຫ້ປະຊາຊົນບ້ານທຸກຄົນໄດ້ຮັບຮູ້ ແລະ ເຂົ້າໃຈ ຕົວຢ່າງ: ການປູກຫຍ້າເພື່ອລ້ຽງສັດ, ການປູກພືດປະສົມປະສານໃນພື້ນທີ່ໄຮ່ເຂົ້າ, ການບັບປຸງແນວພັນເຂົ້ານາ, ການປູກພືດລະດູແລ້ງ ແລະ ອື່ນໆ, ຫຼັງຈາກສະເໜີແລ້ວໃຫ້ຊາວບ້ານໄດ້ປະກອບສ່ວນໃນການສະແດງແນວຄວາມຄິດ ຫຼື ອາດມີກິດຈະກຳອື່ນທີ່ເປັນໄປໄດ້ຕື່ມ ແລ້ວຄັດເລືອກຄອບຄົວຜູ້ສົນໃຈໃນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດກິດຈະກຳທີ່ທາງຄະນະຄຸ້ມຄອງທີ່ດິນບ້ານໄດ້ນຳສະເໜີ.

- ລະບຽບໃນການຄຸ້ມຄອງທີ່ດິນ ແລະ ຕົວຊີ້ວັດຂອງກິດຈະກຳຕ່າງໆ: ພາຍຫຼັງທີ່ໄດ້ມີການກຳນົດການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດກິດຈະກຳໃນເຂດການນຳໃຊ້ທີ່ດິນຕ່າງໆ ແລ້ວທາງຄະນະຄຸ້ມຄອງທີ່ດິນບ້ານ ແລະ ຊາວບ້ານທັງໝົດຕ້ອງໄດ້ມີການປຶກສາຫາລືໃນການກຳນົດລະບຽບ ຫຼື ຂໍ້ຕົກລົງໃນການຄຸ້ມຄອງບັນດາກິດຈະກຳທີ່ໄດ້ກຳນົດແລ້ວນັ້ນ ຕົວຢ່າງ: ການປູກຫຍ້າລ້ຽງສັດແມ່ນຕ້ອງຢູ່ໃນເຂດການລ້ຽງສັດ ແລະ ປູກຫຍ້າ 1 ເຮັກຕາສາມາດລ້ຽງສັດໄດ້ 5-7 ໂຕ (ອີງຕາມນ້ຳໜັກ), ການປູກພືດປະສົມປະສານໃນໄຮ່ເຂົ້າຮອດຕົ້ນປີຕໍ່ໄປ ເຈົ້າຂອງສັດຕ້ອງໄດ້ຮັກສາສັດບໍ່ໃຫ້ເຂົ້າເຂດຜະລິດຈົນກວ່າເກັບກ່ຽວ, ການປູກພືດລະດູແລ້ງໃນໄຮ່ນາທີ່ບໍ່ແມ່ນເຈົ້າຂອງເປັນຜູ້ເຮັດຄວນຈະມີການເຊົ່າ ຫຼື ບັນຜົນປະໂຫຍດກັນແນວໃດ ແລະ ອື່ນໆ.

- ລົງສຳຫຼວດ ແລະ ຄັດເລືອກພື້ນທີ່ຕົວຈິງ: ການລົງສຳຫຼວດພື້ນທີ່ຕົວຈິງ ພ້ອມທັງ ຄັດເລືອກເບິ່ງຈຸດທີ່ເໝາະສົມໃນເງື່ອນໄຂຕ່າງໆໃນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດໃຫ້ແທດ ເໝາະກັບກິດຈະກຳ ຕົວຢ່າງ: ເຂດປູກຫຍ້າລ້ຽງສັດຕ້ອງບໍ່ມີຄວາມຄ້ອຍຊັນຫຼາຍ ເກີນໄປມີແຫຼ່ງນ້ຳສຳລັບສັດ ບໍ່ໄກຈາກບ້ານຫຼາຍເກີນໄປ ຫຼື ໄກແຕ່ສາມາດ ເຂົ້າເຖິງໄດ້ສະດວກ, ການຜະລິດພືດຜັກລະດູແລ້ງຄວນຈັດພື້ນທີ່ໃຫ້ແທດເໝາະ ຕາມເງື່ອນໄຂເປັນຕົ້ນຊະນິດພືດທີ່ຕ້ອງການນ້ຳຫຼາຍ ຫຼື ຫນ້ອຍຄວນໄວ້ຢູ່ໃກ້-ໄກ ຕາມຄວາມເໝາະສົມ.

ມື້ທີ 4: ສະຫຼຸບປະຊຸມບ້ານ (ໃຫ້ປະຊາຊົນເຂົ້າຮ່ວມໝົດທຸກຄົນ)

- ສະເໜີແຜນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດກິດຈະກຳ: ທາງຄະນະຄຸ້ມຄອງທີ່ດິນບ້ານຄ້ອງໄດ້ນຳສະເໜີຜົນຂອງແຜນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດກິດຈະກຳທີ່ໄດ້ຕົກລົງຮ່ວມກັບປະຊາຊົນແຕ່ລະຄອບຄົວ ແລະ ແຕ່ລະກິດຈະກຳມີຊາວບ້ານຈຳນວນຈັກຄອບຄົວທີ່ໄດ້ເຂົ້າຮ່ວມກິດຈະກຳ ແລະ ພິຈາລະນາບາງຄອບຄົວທີ່ອາດບໍ່ໄດ້ເຂົ້າຮ່ວມໃນເບື້ອງຕົ້ນເພື່ອທີ່ຈະສະຫຼຸບແຜນສຸດທ້າຍ.
- ສະເໜີຄາດຄະເນງົບປະມານຄາດ: ແຕ່ລະບັນດາກິດຈະກຳແມ່ນຈະຕ້ອງໄດ້ມີການຕາດຄະເນງົບປະມານໂດຍຄິດໄລ່ບັດໄຈນຳເຂົ້າຫຼືສິ່ງທີ່ຈຳເປັນໃນການນຳໃຊ້ເຂົ້າໃນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດກິດຈະກຳຕ່າງໆຕາມສະພາບຄວາມເປັນຈິງໃນທ້ອງຖິ່ນ ຕົວຢ່າງ: ແນວພັນ, ອຸປະກອນດຳເນີນການ, ການສ້າງຄວາມອາດສາມາດ ແລະ ອື່ນໆ

- ລະບຽບການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດກິດຈະກຳ: ເປັນການສ້າງລະບຽບ ຫຼື ຮູບແບບການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດກິດຈະກຳຂອງປະຊາຊົນ ຫຼື ປະຊາຊົນ ແລະ ອົງການທ້ອງຖິ່ນ ຫຼື ອົງການຊ່ວຍເຫຼືອ ໃນການກຳນົດຫຼັກການໃນການປະຈືບັດຄື: ການສະໜັບສະໜູນຈາກພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງແບບໃດ, ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງຊາວບ້ານແນວໃດ, ການແບ່ງຄວາມຮັບຜິດຊອບ ລະຫວ່າງບັນດາໂຄງການຕ່າງຕ່າງ ຫຼື ທ້ອງຖິ່ນ ເຂົ້າແຕ່ລະກິດຈະກຳ.

III. ຂັ້ນຕອນການຕິດຕາມ ແລະ ປະເມີນຜົນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ.

ຂັ້ນຕອນນີ້ເປັນຈຸດສໍາຄັນໃນການທີ່ຈະກຳນົດ ຫຼື ສາມາດທີ່ຈະວັດແທກການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດບັນດາກິດຈະກຳຕ່າງໆ ເພື່ອທີ່ຈະສາມາດຕັດສິນໄຈໃນການດຳເນີນກິດຈະກຳຕໍ່ໄປ ແລະ ມີການບັບປຸງວິທີການ ຫຼື ອາດຍຸດເຊົ້າການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດແມ່ນໄດ້ດຳເນີນໄປໃນແຕ່ລະປີ(ຕາມຮູບຂ້າງເທິງ)ໃນນີ້ພວກເຮົາຈະເນັ້ນໃສ່ການມີສ່ວນຮ່ວມໃນການຕິດຕາມຂອງຊຸມຊົນ ແລະ ພະນັກງານໃນທ້ອງຖິ່ນ ໂດຍການແບ່ງເປັນ 2 ລະດັບຄື:

ການມີສ່ວນຮ່ວມໃນຂັ້ນບ້ານ: ເພື່ອສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງ, ຄວາມເປັນເຈົ້າການໃນຄວາມຮັບຜິດຊອບ ແລະ ສາມາດເຂົ້າໃຈສະພາບລວມຂອງການຜະລິດກະສິກໍາທີ່ເກີດຂຶ້ນພາຍໃນບ້ານແມ່ນມອບໃຫ້ຄະນະຄຸ້ມຄອງທີ່ດິນບ້ານໃນການແບ່ງຄວາມຮັບຜິດຊອບໃນການຕິດຕາມກິດຈະກຳໂດຍອາດຈະແບ່ງໃຫ້ 1-2 ຄົນຕໍ່ໜຶ່ງກິດຈະກຳໂດຍເນັ້ນໃສ່ການສໍາຫຼວດ ຫຼື ຕິດຕາມໃນພື້ນທີ່ກິດຈະກຳຂອງແຕ່ລະຄອບຄົວ ວ່າກິດຈະກຳມີການດຳເນີນໄປແບບໃດ, ໄດ້ຮັບໝາກຜົນແນວໃດ ຫຼື ມີສິ່ງທີ່ເປັນຜົນກະທົບຕໍ່ກິດຈະກຳແມ່ນຕ້ອງໄດ້ລາຍງານສະພາບການໃຫ້ທາງຜູ້ຮັບຜິດຊອບຂັ້ນເມືອງຕໍ່ໄປ ຕົວຢ່າງ: ວັນທີ່ການປູກພືດ, ການບົວລະບັດຮັກສາ, ການເກັບກ່ຽວ, ບັນຫາຕ່າງໆທີ່ເກີດຂຶ້ນໃນລະຫວ່າງຂະບວນການຜະລິດ.

ການຕິດຕາມໃນລະດັບຂັ້ນເມືອງ: ທີມງານວິຊາການຜູ້ຮັບຜິດຊອບໃນຂັ້ນເມືອງ ແມ່ນຜູ້ຮັບຜິດຊອບບັນດາກິດຈະກຳລວມທັງໝົດແຕ່ບ້ານໃນການສະໜອງຂໍ້ ມູນຂ່າວສານທາງດ້ານ ຫຼັກການ, ວິທີການ ແລະ ນຳພາປະຊາຊົນໃນການຈັດ ຕັ້ງປະຕິບັດກິດຈະກຳຕົວຈິງໃນພື້ນທີ່ຊາວກະສິກອນ ພ້ອມທັງການຕິດຕາມກ ວດກາບັນດາກິດຈະກຳທີ່ໄດ້ຈັດຕັ້ງປະຕິບັດນັ້ນດຳເນີນການໄປແນວໃດ, ສະພາບການທີ່ເກີດຂຶ້ນ ແລະ ຜົນໄດ້ຮັບຕ່າງໆ ໂດຍຕ້ອງໄດ້ມີການຮ່າງແບບພອມ ໃນການຕິດຕາມກິດຈະກຳຕ່າງໆຮ່ວມກັບທີມງານຂັ້ນ ແຂວງ ແລະ ຂັ້ນສູນກາງ ຕາມຄວາມເໝາະສົມຂອງແຕ່ລະກິດຈະກຳ.

ຄຳແນະນຳ: ຂະບວນການໃນການສ້າງແຜນພັດທະນາຊຸມຊົນແບບມີສ່ວນຮ່ວມນີ້ແມ່ນຄວນທີ່ ຈະຕ້ອງໄດ້ມີການຝຶກອົບຮົມ ຫຼື ແນະນຳການໃນຂັ້ນຕອນການດຳເນີນງານຢ່າງລະອຽດໃຫ້ກັບ ພະນັກງານຂັ້ນເມືອງເຂົ້າໃຈຜ່ານການທົດລອງຕົວຈິງເພື່ອຈະນຳພາຄະນະຄຸ້ມຄອງທີ່ດິນບ້ານ ຢ່າງຖືກຕ້ອງ ແລະ ມີຄວາມລະອຽດໃນການວິເຄາະບັດໃຈຕ່າງໆເຂົ້າສູ່ການວາງແຜນໃຫ້ມີ ຄວາມເໝາະສົມ, ພ້ອມທັງຂະບວນການຄິດຕາມປະເມີນຜົນຂອງຂັ້ນບ້ານແມ່ນຕ້ອງໄດ້ເຮັດ ຢ່າງເປັນປະຈຳ.

ເອກະສານອ້າງອີງ

EFICAS project. (2015). CADP method_implemented.
ລັດຖະບານ. (2017). ດຳລັດວ່າດ້ວຍມາດຕະຖານພື້ນທຸກ ແລະ
ມາດຕະຖານພັດທະນາ, ເລກທີ 348/ລບ.
ລັດຖະບານ. (2016). ວິໄສທັດຮອດປີ 2030 ແລະ ຍຸດທະສາດ
ການພັດທະນາເສດຖະກິດ-ສັງຄົມ ໄລຍະ 10 ປີ (2016-2025).

ເອກະສານຕິດຄັດ:

(ສາມາດດາວໂລດໃນລິ້ງເອກະສານດ້ານລຸ່ມ)

1. ຄູ່ມືການວາງແຜນນຳໃຊ້ທີ່ດິນແບບມີສ່ວນຮ່ວມຂັ້ນບ້ານ:
 - a. ພາສາລາວ: <https://drive.google.com/file/d/1WcPY6Bkj1t4aC2kn-HVAUwBgXI6RUApk2/view?usp=sharing>
 - b. ພາສາອັງກິດ: <https://drive.google.com/file/d/1m4iC9OO4Rt8gGcT-4nDBOLLm3E3KLPTy4/view?usp=sharing>
2. ຕົວຢ່າງຂໍ້ຕົກລົງທຳນຽມລົງວາງແຜນນຳໃຊ້ທີ່ດິນ: <https://drive.google.com/drive/folders/1Qehlgz23jxBUAqzMGepKGI-JM2zsY8VB4?usp=sharing>

ນັບຕັ້ງແຕ່ເດືອນມີນາ ປີ2018, ອົງປະກອບພື້ນຖານໂຄງລ່າງຊົນນະບົດກະຊິກໍາຂະໜາດນ້ອຍ (SARI) ຂອງແຜນງານພັດທະນາເຂດເນີນສູງພາກເໜືອ (NUDP) ແລະ ໂຄງການສົ່ງເສີມການປະຕິບັດເຕັກນິກນິເວດກະສິກໍາ (EFICAS) ພາຍໃຕ້ການສະໜັບສະໜູນດ້ານທຶນຈາກອົງການພັດທະນາຂອງຝຣັ່ງ (AFD) ແລະ ກະຊວງກະສິກໍາ ແລະ ປ່າໄມ້ ເພື່ອແນໃສ່ເປົ້າໝາຍການພັດທະນານິເວດກະສິກໍາແບບຍືນຍົງ (Agro-Ecological) ແລະ ວຽກງານການຄຸ້ມຄອງອ່າງໂຕ່ງ (Watershed Management) ເຊິ່ງເປັນພາກສ່ວນຫຼັກໃນເປົ້າໝາຍການພັດທະນາຄວາມສາດມາໃນການຄຸ້ມຄອງ ແລະ ບົວລະບັດຮັກສາໂຄງລ່າງພື້ນຖານຂະໜາດນ້ອຍ ແລະ ພັດທະນາຊີວິດການເປັນຢູ່ຂອງປະຊາຊົນເຂດຊົນນະບົດແບບຍືນຍົງ ໃນແຂວງເປົ້າໝາຍຄື: ແຂວງຫຼວງພະບາງ, ແຂວງຫົວພັນ ແລະ ແຂວງຜົ້ງສາລີ.

ນອກເໜືອຈາກນັ້ນ, ການປະກອບສ່ວນຂອງສອງອົງປະກອບຂອງແຜນງານພັດທະນາເຂດເນີນສູງພາກເໜືອ ແມ່ນເພື່ອ:

- o ແນໃສ່ຄວາມຍືນຍົງໃນການ ຄຸ້ມຄອງ ແລະ ບົວລະບັດຮັກສາໂຄງລ່າງພື້ນຖານຂະໜາດນ້ອຍທີ່ມີໃນປະຈຸບັນຂອງອົງປະກອບພື້ນຖານໂຄງລ່າງຊົນນະບົດກະຊິກໍາຂະໜາດນ້ອຍ (SARI).
- o ພັດທະນາເຕັກນິກວິສະວະກໍາໃນການຄຸ້ມຄອງ ຫຼື ການຄຸ້ມຄອງອ່າງໂຕ່ງ (Bio-engineering/Watershed Protection) ເພື່ອເຮັດໃຫ້ການປະຕິບັດການພັດທະນາກະສິກໍາແບບຍືນຍົງກັບໃຫ້ກົງກັບແຕ່ລະລະດູການ.
- o ສົ່ງເສີມການສ້າງແຮງຈູງໃຈໃນການການພັດທະນານິເວດກະສິກໍາທີ່ເປັນມິດຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມໃຫ້ຍືນຍົງ.
- o ສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງໃຫ້ ພະນັກງານກຸ່ມບ້ານ, ພະນັກງານພະແນກກະສິກໍາ ແລະ ປ່າໄມ້ແຂວງ (PAFO), ພະນັກງານຫ້ອງການກະສິກໍາ ແລະ ປ່າໄມ້ເມືອງ (DAFO) ເພື່ອແນໃສ່ການການບົກບັກຮັກສາໃນຂັ້ນທ້ອງຖິ່ນໃຫ້ມີຄວາມຍືນຍົງ.

ເອກກະສານສະບັບນີ້ເປັນພຽງໝາກຜົນຂອງທີມງານຈາກທັງສອງອົງປະກອບໃນທາງທິດສະດີ ແລະ ພາກປະຕິບັດເຊິ່ງໄດ້ຮັບການຊ່ວຍເຫຼືອ ແລະ ຮ່ວມມືຈາກພາກສ່ວນພະແນກກະສິກໍາ ແລະ ປ່າໄມ້ແຂວງ (PAFO), ຫ້ອງການກະສິກໍາ ແລະ ປ່າໄມ້ເມືອງ (DAFO) ເຊິ່ງກໍຄືພະນັກງານ, ໂຄງການ ແລະ ສະຖາບັນການສຶກສາ.